

૪. ઘેર બેઠા રજની મજ માણવાના નુસખાઓ (સ્ટેક્શન)

જય વસાવડા

જય લલિત વસાવડાનો જન્મ ૬ ઓક્ટોબર, ૧૯૭૩ના રોજ સૌરાષ્ટ્રમાં આવેલા ગોંડલ ગામે થયો હતો. તેમની સમાજ અને સંસ્કૃતિ વિશેની કોલમ ગુજરાતી દૈનિકમાં છેલ્લા ૧૧ વર્ષથી પ્રકાશિત થાય છે. તેઓ થોડા સમય માટે પ્રાધ્યાપક તથા આચાર્ય તરીકે કોલેજમાં કાર્યરત રહ્યા. અત્યારે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટીની કોલેજમાં વિઝિટીંગ પ્રોફેસર તરીકે કાર્ય કરે છે. તેમણે વિજ્ઞાન, સિનેમા, આંતરરાષ્ટ્રીય રાજકારણ, સ્ત્રી સશક્તીકરણ, પર્યાવરણ, સંસ્કૃતિ, ધર્મ, કલા, યુવા, શિક્ષણ, અર્થશાસ્ત્ર, તત્ત્વજ્ઞાન, વ્યવસ્થાપન, સાહિત્ય જેવા વિષયો પર ૧૧૦૦થી વધુ લેખ લખ્યા છે.

અનેક સંસ્થાઓમાં તેઓ વક્તા તરીકે લોકપ્રિય છે. ઘણાં ટી.વી. શોનું સંચાલન પણ કરે છે. ‘વેકેશન સ્ટેશન’, ‘જય શ્રી કૃષ્ણ’, ‘જય હો’, ‘નોલેજ નગરિયા’, ‘પ્રીત કિયે સુખ હોય’, ‘સાહિત્ય અને સિનેમા’ વગેરે તેમના પુસ્તકો પ્રકાશિત થયા છે.

સૂર કૃતિનો

૨૧મી સદીની ઝડપી અને મોંઘીદાટ જીવનશૈલીમાં ઘેર બેઠા વેકેશનની મજ માણવાના નુસખાઓ આ રમૂજ નિબંધમાં આપ્યા છે. રજનો અસલી વૈભવ ઘરે રહીને પણ માણી શકાય છે. ઘરે રહેવાનુંય માનીએ છીએ એટલું નિયમિત નથી હોતું, તે વિવિધ ઉદાહરણ દ્વારા લેખકે સમજાવ્યું છે. માત્ર મોંઘાદાટ કલાસીસ કરી વેકેશનમાં પણ વર્ગની ચાર દીવાલો વચ્ચે ગોંધાઈ રહેવાને બદલે કંઈક અલગ અંદાજથી દુનિયા જીવવાની મજ કંઈ અલગ જ હોય છે. એનું વર્ણન આ કૃતિમાં કરાયું છે. અહીં આપેલા રજ માણવાના નુસખાઓને અજમાવવાથી સમય અને પૈસાનો વેડફાટ તો બચે જ છે. ઉપરથી આપણી સર્જનશક્તિને વેગ મળે છે, જ્ઞાનમાં વૃદ્ધિ થાય છે, સંસ્કૃતિ તરફ આકર્ષણ વધે છે અને ભવિષ્યમાં ફાયદો તો થાય જ તે નફામાં.

રવિવાર કે રજની સાંજ હોય, કે પછી ઉનાળાનું, દિવાળીનું કે નાતાલનું વેકેશન હોય ત્યારે રોજિંદી ઘરેડ કે ઘટમાળમાંથી રિલેક્સેશન મેળવવા આપણે જુદીજુદી યોજનાઓ કે કાર્યક્રમો ઘડતા હોઈએ છીએ અને સમય અને પૈસા બંનેનો વેડફાટ કરતા હોઈએ છીએ. આ વેડફાટથી બચવા માટે ગુજરાતભરમાં કદાચ પહેલી વાર જ ઇન્ટ્રોડ્યુસ થતો યુનિક કોન્સેપ્ટ એટલે ‘સ્ટેક્શન !’ ‘સ્ટેક્શન’ એટલે વેકેશનની બદલાયેલી વ્યાખ્યાને રિવર્સ કરતો શબ્દ ! સ્ટે એટલે રોકાવું, અને સ્ટેક્શન એટલે રજઓમાં બહાર ભાગવાને બદલે ઘરમાં જ રહેવું તે.

સ્ટેક્શનની પ્રાથમિક શરત એ જ છે કે, ઘરમાં પણ બહારગામ ગયા હો ત્યારે જે ડિસિપ્લીનમાં રહીએ છીએ, એમ જ રહેવાનું. ટીવી, મોબાઈલ ફોનનો વપરાશ ઘટાડવાનો. આખા દિવસની પ્રવૃત્તિનું આયોજન કરવાનું અને મેન્ટલી ઓફિસ, શાળા કે સગાસંબંધીઓથી ડિટેચ્ડ થઈ જવાનું ! તો રેડી ?

ચાલો ચેક ઈન કરીએ, સ્ટેકેશનનું.....

(૧) લોકલ ટુરિઝમ : આસપાસના નજદીકી વિસ્તારોને બહારથી આવેલા ટુરિસ્ટ જેટલાં જ રોમાંચ તથા વિસ્મયથી નિહાળવા ફરી શકાય. જેમ કે આપણા શહેરની કોઈ આગવી ઓળખ હોય - દા.ત. કોઈ ઈમારત, હેરિટેજ પેલેસ, મહેલ, બગીચો કે પછી બજાર.

(૨) બુક રીડિંગ ફેસ્ટિવલ : મિત્રો કે કુટુંબીજનો શિબિરની જેમ અવનવા વિષયોનાં પુસ્તકો, પ્રિફરેબલી ફિક્શનલ પસંદ કરે અને વિદ્યાઉટ ડિસ્ટર્બન્સ ઘરના ફેવરિટ કોર્નરમાં જાંબુડા, કેરી, આઈસક્રીમ કે ચવાણું ખાતાં ખાતાં કે ગ્રીન ટીના શીતળ સબડકાં લેતાં વાંચે પછી ડિસ્કસ કરે. આઈડિયા એક્સચેન્જ કરે અને વાંચતા વાંચતા ઘેર બેઠા જ વ્રત્તાંડની સફરે ઊપડી જાય ! નિરાંત જીવે કોઈ સ-રસ પુસ્તક વાંચવું એય ધ્યાન અને સાધના છે !

(૩) આર્ટસ એન્ડ સાયન્સ પ્રોજેક્ટ : કોઈ એક મેમ્બર ઇન્વાઈટેડ ફ્રેન્ડલી એક્સપર્ટ ડાન્સ સ્ટેપ્સ કે પેઈન્ટિંગ શીખવાડે. કે પછી જાતે જ આવડે એવું કરવાની ધમાલ મચાવી દેવાની. શૂઝના ખોખામાં કેમેરો બનાવવાનો કે ફોઝન ફૂડમાં આવતા ડ્રાય આઈસને પાણીમાં નાખવાનો કે કશુંક ટેકનિકલ ભેજું લડાવવાનું. મિસ્ત્રીકામના ઓજારોથી એકાદ ટેબલ-ખુરશીનું સર્જન કરવું કે દીવાલને પેઈન્ટ કરવી. સરકીટ બોર્ડને સોલ્ડરિંગથી જોડવા કે એડવેન્ચર ટ્રિક્સ બનાવવી. રોજંદા વપરાશના ઇલેક્ટ્રોનિક્સ કે ઓટોમોબાઈલ સાધનો પાછળના સિદ્ધાંતો (થ્રીડી/ ફોર સ્ટ્રોક/ ટયસ્કીન/ પિસ્ટન એટસેટરા) રસ લઈ ઇન્ટરનેટની મદદથી સમજવા. કોઈ ભરતકામ, કોઈ ઢીંગલું બનાવવું, કોઈ માટીકામ, કોઈ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ વગાડવું-કશીક કારીગરીની કમાલ માણવી !

(૪) ઓબ્ઝર્વેશન ટ્રિપ : ભલે હિલ સ્ટેશન પર ન ગયા. પણ જરાક આપણા જ ગામની કોઈ હોસ્પિટલ કે પોલીસ ચોકી, નર્સરી કે ફેક્ટરીમાં તો પહોંચી જાવ ! થોડીક ઓળખાણ ગામમાં ને ગામમાં તો નીકળે જ. (એ નેટવર્કિંગ કેળવવું એ ચ વેકેશન ટ્રેઈનિંગ ગણાય !) એમના થકી આ બધા પોતપોતાની કામગીરી કેમ કરે છે. (જેમ કે,

ફિલ્મ પ્રોજેક્શન કેવી રીતે થાય છે ? પેંડા કેવી રીતે બને છે ?) એ ઝીણવટપૂર્વક જોવાનું ! નોટ્સ બનાવવાની. વળી ફ્યુચર કરિઅરમાં કામ લાગશે. પ્રોડક્શન કે એડમિનિસ્ટ્રેશન પ્રોસેસ જોવી એ પ્રેક્ટિકલ લાઈફ સ્કૂલ છે. ગામમાં કોઈ ઐતિહાસિક સ્થળ હોય કે મ્યુઝિયમ/ આર્ટ ગેલેરી હોય તો અચૂક ત્યાં પહોંચીને એનો રસકસ મધમાખીની જેમ ચૂસી લેવાનો ! પ્રાણીબાગમાં જઈ પશુપંખીઓનું નિરીક્ષણ કરવાનું કે નદી - દરિયાના કિનારે જઈને એની સજીવસૃષ્ટિ નીરખવાની. વોટરપાર્કમાં જવાની તો છૂટ હોય જ.

(૫) ફાર્મિંગ એન્ડ ફુટપિક્કિંગ : ઘેટ્સ ઇન્ટરેસ્ટિંગ ભાવવધારાની બૂમો પાડતા પાડતા પણ કેરી તો ખાઈશું જ. પણ આંબાવાડિયામાં કોણ જાય છે ? જાતે રાવણા પર ચડીને જંબુ તોડવાની લિજ્જત ખાલી વાંદરાઓ માટે જ રિઝર્વ છે ? ગુલદસ્તાઓ બહુ બધી પાર્ટીઝમાં લીધા-દીધા-કાંટા વચ્ચે હાથ નાખીને ગુલાબ કેટલા ચૂંટ્યા ? (ના ચૂંટો તો, જુઓ તો ખરા !) એ બહાને એર ટિકિટ ખર્યા વિના પ્રકૃતિની નજીક રહેવાશે. ગાય-ભેંસ દોહવાતી હોય એ જોઈને શીખવું કે પછી ઉનાળુ ગરમીને ગણકાર્યા વિના કોઈ ખેતરમાં જઈ બેસવું. વનસ્પતિઓની અને છોડની ઓળખ મેળવવી. રીંગણાનો છોડ અને મરચીનો છોડ કેવો દેખાય એ કુતૂહલ કેળવવું. બંસી અને ટુકડા ઘઉંના દાણાનો ફરક પારખવો.

(૬) સ્કાયવોચિંગ એન્ડ ટેરેસ કેમ્પિંગ : જી હા, તંબુ તાણવા જંગલમાં જવું પડે એવું કોણે કહ્યું ? મેળ પડે તો અગાસી કે ફળિયામાં ટેન્ટ તાણો. જરાક નવીન લાગતો રોમાંચ થશે. ને ના ફાવે તો રૂમ છે જ ! એમાં જમવા-સૂવાનું અને ગૂગલિંગ કરી તારા-ગ્રહોનાં સ્થાન સમજી પછી મધરાતના ઘેરથી આકાશદર્શન કરવાનું. સાચું ટેલીસ્કોપ કે બાયનેક્યુલર ઉછીનું મળી જાય તો બહોત અચ્છે. સાવચેતીપૂર્વક કેમ્પ ફાયર એન્ડ ગેઇમ્સની મહેફિલ પણ માણી શકાય, આપણાં જ ઘરની આસપાસ, કેમ્પ ફાયરને વળી લોકેશન કેવું ? અને હા, બધા ભેગા થઈને ઇન્ડોર ગેઇમની ટુર્નામેન્ટસ કરી જ શકે ને !

(૭) ફૂડ ફિએસ્ટો : ગામમાં વખણાતી વાનગીઓ મંગાવવી ને કિચનમાં વેકેશન. નેકસ્ટ સ્ટેપ, ઓળખીતાઓમાંથી કોઈને કશુંક મસ્ત રાંધતા આવડતું હોય, એનો લાભ એને સન્માનપૂર્વક ઘેર બોલાવી લેવો. પછી ? પોતાના કલ્ચર/ પ્રદેશની કોઈ વખણાતી ડિશ ખાસ ખાવી. અને એના વિશે થોડી માહિતી મેળવવી. પછી આટઆટલા રેસિપી શોઝનો ફાયદો ઉઠાવી, કશુંક નવતર કૂકિંગ શીખવું. પુરૂષોએ તો ખાસ. ને સ્ત્રીઓએ ગરમાગરમ પહેલાં પોતે જ ખાતા ને સ્વાદ માણતા શીખવું. એક વીકનું સ્પેશ્યલ પ્લાનિંગ કરી શકાય. સાથે મળી સ્પેશ્યલ મેનુ રાંધવા, ખાવા અને વાસણ સાફ કરવાનું !

(૮) વર્ચ્યુઅલ પિકનિક : સારું નેટ કનેક્શન અને કોમ્પ્યુટર કે ટીવી હોય તો ઘેર બેઠા કોઈ સરસ ઇન્ટરનેશનલ મ્યુઝિયમ કે આર્ટ ગેલેરી કે ગાર્ડનની સાઈટ પર જઈ, જે-તે ફ્રેમસ પ્લેસમાં રીતસર લટાર મારી શકાય, યુ નો ? કોઈ ખર્ચ વિના સેંકડો ચિત્રો, આભૂષણો, મોડેલ્સ, ઘરેણાં, બાંધકામ, વસ્ત્રો, ફોટોગ્રાફ્સ, કાફ્ટર્સ બધું જ જોઈ શકાય સાગમટે કોમેન્ટસ કરતાં કરતાં ! નાયગ્રાના ધોધથી, ઈજિપ્તના પિરામિડથી આફ્રિકન સફારી-તમામના એચડી વિડિઓ મોજૂદ છે. પેસિફિક સમંદરના પેટાળમાં ડૂબકી મારો કે ડબલ ટેલીસ્કોપની આંખે બ્રહ્માંડ નિહાળો ! પોતાના દેશનો કે વિસ્તારનો ભાતીગળ ઇતિહાસ વર્ણવતી અને પરિચય કરાવતી યાત્રા પણ થાય. અરે, ખુદના જ કુટુંબ કે વતનની જોડે બેસીને ગમ્મતભરી યાદો વાગોળતા તસવીરી સફર કરી શકાય ને ?

આ છે સ્ટેકેશન. એવું નહિ કે બહાર ધૂમવા નીકળવું ખોટું છે. ઇનફેક્ટ, એ બેહદ જરૂરી છે. પણ ક્યારેક ઘેર રહેવાનું ય માનીએ છીએ એટલું રૂટીન નથી.

માર્ગદર્શક સ્તંભ

પ્રસ્તુત કૃતિનું અધ્યાપન કરાવતાં પહેલાં, બાળકો કઈ રીતે પોતાની રવિવારની રજાઓ કે અન્ય રજાઓ વિતાવે છે તેની ચર્ચા કરી શકાય. આનંદ અને આત્મવિકાસ માટે શું વાંચવું, સાંભળવું કે જોવું, એ માટેની ઉત્તમ ઉપયોગી ચાવીઓ શિક્ષક પોતે આપી શકે. ઇન્ડોર ગેમ્સની ચર્ચા કરી શકાય. વિવિધ માહિતી બાળકો પાસેથી મેળવી શકાય.

‘પૃથ્વીનો છેડો ઘર’ આ ઉક્તિની વાસ્તવિકતાથી માહિતગાર કરી શકાય. આજના ઝડપી યુગમાં લોકોને એકબીજા માટે સમય નથી હોતો. ત્યારે લાગણીના સંબંધોને વધુ સારી રીતે વિકસાવવા માટે ‘રજાની મજા’ માણવાના નવતર ઉપાયો આ કૃતિ દ્વારા યોજવાની પ્રેરણા આપી શકાય. પાઠમાં આવતા અંગ્રેજી શબ્દોનું ગુજરાતી ભાષાંતર બાળકોને જણાવવું.

સ્વાધ્યાય

સ. ૧. નીચેના શબ્દો માટે પાઠમાં વપરાયેલા શબ્દો શોધો.

(૧) વ્યય	(૨) આંગણું	(૩) મજા	(૪) પ્રવાસ
(૫) ફાયદો	(૬) પરિચય	(૭) કુદરત	(૮) મન

સ. ૨. રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ લખી વાક્યમાં વાપરો.

(૧) દ્વિમાગ ચક્રાવલું	(૨) કોળિયો કરી જવો
(૩) ભેજું કસવું	(૪) કુતૂહલ કેળવવું

સ. ૩. આપેલા ઉદાહરણ મુજબ લખો.

ઉદા. ફાયદો	ગેરફાયદો	(૧) પ્રભાત
(૨) મધરાત		(૩) સન્માન
(૪) પસંદ		(૫) સુગંધ

સ. ૪. શબ્દોનું શીર્ષાસન કરો :

(૧) ન	શ	કે	વે	____	____	____	____
(૨) ત	રા	જ	ગુ	____	____	____	____
(૩) લ	ઈ	બા	મો	____	____	____	____
(૪) સ્ત્રી	મ	જ	મો	____	____	____	____

સ. ૫. આપેલા શબ્દના અક્ષરોનો ઉપયોગ કરી નવા અર્થપૂર્ણ શબ્દો બનાવો.

(૧) ગરમાગરમ

(૨) બહારગામ

સ. ૬. પાઠમાં આવેલા કોઈપણ ૧૦ (દસ) અંગ્રેજી શબ્દો લખી, તેના ગુજરાતી અર્થ શોધો.

સ. ૭. કહો.

(૧) ડબલ ટેલીસ્કોપની આંખે નિહાળવાનો

- _____

(૨) જાતે રાવણા પર ચડીને જાંબુ તોડવાની લિજ્જત માણનાર

- _____

(૩) પોતાના દેશનો કે વિસ્તારનો ભાતીગળ ઇતિહાસ વર્ણવતી યાત્રા ઘેર બેઠે કરાવનાર

- _____

(૪) કૃતિમાં વર્ણવાયેલો યુનિક કોન્સેપ્ટ

- _____

સ. ૮. નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો.

(૧) શૂઝના ખોખામાં _____ બનાવવા ભેટું લડાવવાનું.

(૨) ઉનાળુ ગરમીને ગણકાર્યા વિના કોઈ _____ માં જઈ બેસવું.

(૩) સાવચેતીપૂર્વક કેમ્પ ફાયર એન્ડ ગેઈમ્સની _____ પણ માણી શકાય.

(૪) પોતાના દેશનો કે વિસ્તારનો _____ ઇતિહાસ વર્ણવતી અને પરિચય કરાવતી યાત્રા પણ થાય.

સ. ૯. રજાની મજા માણવાના નવતર ઉપાયો ઓળખો.

(૧) હિલ સ્ટેશન પર ગયા વિના જ ઝીણવટપૂર્વક જોવાની ટ્રીપ

(૨) વનસ્પતિઓની અને છોડની ઓળખ મેળવવી

(૩) તારા-ગ્રહોના સ્થાન સમજી પછી મધરાતના ઘેરથી આકાશદર્શન કરવું

(૪) કશીક કારીગરીની કમાલ માણવી એટલે

સ. ૧૦. હવે પછીના વેકેશનમાં ઘેર બેઠા તમે ક્યો નુસખો અપનાવશો તે તમારા શબ્દોમાં લખો.

સ. ૧૧. સંધિ :

(૧) એકાંત

=

એક

+

(૨) પ્રતીક્ષા

=

+

ઈક્ષા

(૩) સિંહાસન

=

+

આસન

- (૪) = અતિ + આચાર
- (૫) કવીશ્વર = + ઈશ્વર
- (૬) = ગંગા + ઉદક

સ. ૧૨. સમાસનો વિગ્રહ કરી પ્રકાર લખો.

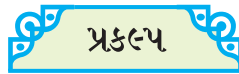
સામાસિક શબ્દ	વિગ્રહ	પ્રકાર
(૧) રાધાકૃષ્ણ		
(૨) ત્રિકાળ		
(૩) મધમાખી		
(૪) તોફાન મસ્તી		

સ. ૧૩. વાક્યો બહુવચનમાં ફેરવો.

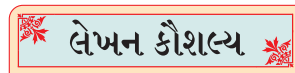
ઉ.દા. હું ટેબલ ખુરશી લાવ્યો - અમે ટેબલ ખુરશીઓ લાવ્યા.

- (૧) તું પુસ્તક લાવ્યો છે.
- (૨) બાળક મેદાનમાં રમે છે.
- (૩) પેલા માળામાં ચકલીનું બચ્ચું બેઠું છે.
- (૪) નદીમાં માછલી તરે છે.

સ. ૧૪. લેખકનો વેકેશનનો ક્યો નુસખો તમને વધુ ગમ્યો તેની ચર્ચા કરો.

- ★ તમે જોયેલા કોઈ સ્થળના ફોટાના આધારે સુંદર સ્લાઈડ-શો (P.P.T.) બનાવો.

- ★ મારો યાદગાર પ્રવાસ વિષય પર નિબંધ લખો.
- ★ દાદાજીની ષષ્ઠીપૂર્તિની ઉજવણી નિમિત્તે તમારા કુટુંબીજનોને આમંત્રણ આપતો પત્ર લખો.
- ★ ‘આંતરરાષ્ટ્રીય મહિલાદિન’ નિમિત્તે બહેનો દ્વારા તૈયાર કરેલ હસ્તકલાની વસ્તુઓના પ્રદર્શન અંગેની જાહેરખબર તૈયાર કરો.

વિશેષ વાંચન

સ્કાઉટ અંગે થોડું જાણો.

ઘણા લોકોના મનમાં એવી તદ્દન ‘ખોટી’ ગેરસમજ છે કે સ્કાઉટિંગ એક સૈન્ય સંસ્થા છે. પણ સ્કાઉટિંગ ના તો સૈન્ય સંસ્થા છે કે ના કોઈ બિન સૈન્ય સંસ્થા. સ્કાઉટિંગનો ઉદ્દેશ્ય વ્યક્તિને સૌથી સારામાં સારા નાગરિક તેમજ સમાજસેવક બનાવવાનો છે.

સ્કાઉટિંગમાં પ્રવેશ કરવાની ‘પહેલવહેલી’ ઉંમર છે, ત્રણ વર્ષ. જેની સૌથી નાની શાખા છે, ‘બની’ જેમાં ત્રણથી છ વર્ષ સુધીની ઉંમરના બાળકોને સાથે રાખવામાં આવે છે અને રમતાં રમતાં તેમને શિક્ષણ આપવામાં આવે છે, જ્યારે છોકરો છ થી દસ વર્ષ સુધીનો થાય ત્યારે તેને ‘કબિંગ’ અને છોકરીઓને ‘બુલબુલ’ના નામથી બોલાવવામાં આવે છે. આ કબિંગ અને બુલબુલ ગ્રુપમાં છોકરા-છોકરીઓને એક સારો સ્કાઉટ-ગાઈડ બનાવવા માટે રમત તેમજ ગીતના માધ્યમથી પ્રભાવશાળી શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. જેનું પ્રેરક વાક્ય છે, ‘ડુ યોર બેસ્ટ’. એટલે કે ‘તમારાથી બનતું શ્રેષ્ઠ કરો.’ ત્રીજું પગથિયું છે, સ્કાઉટિંગ અને ગાઈડિંગ. જેમાં ૧૦ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમરના તરુણ બાળકો-યુવાનોનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે. આ ગ્રુપનો મંત્ર છે. ‘બી પ્રીપેડ’ મતલબ ‘તૈયાર રહો’, જેમાં યુવકોના સંગઠનને સ્કાઉટિંગ તેમજ યુવતીઓના સંગઠનને ગાઈડિંગ કહેવામાં આવે છે. જ્યારે ૧૮ થી ૩૫ વર્ષના યુવક-યુવતીઓને ક્રમાનુસાર ‘રોઅર’ અને ‘રેન્જર’ કહેવામાં આવે છે, જેમનું સૂત્ર છે ‘સેવા.’

– સંકલિત

સ્વાધ્યાય

સ. ૧. સારા નાગરિક બનવા માટે સ્કાઉટિંગનું મહત્ત્વ સમજાવો.

સ. ૨. સ્કાઉટિંગ વિશે ૪થી ૫ વાક્યો તમારા શબ્દોમાં લખો.

- ★ તમારી શાળામાં ૨ કમી જાન્યુઆરીએ યોજાયેલી ‘રક્તદાન શિબિર’નો અહેવાલ લગભગ ૧૦૦ શબ્દોમાં તૈયાર કરો.
- ★ અતિવૃષ્ટિ થઈ હોય તેવા અસરગ્રસ્ત વિસ્તારની મુલાકાતનો અહેવાલ તૈયાર કરો.

જીવ્યા કરતાં જોયું ભલું, જોયા કરતાં જાણ્યું ભલું જાણ્યા કરતાં માણ્યું ભલું.